

κατά πρώτον ὡς ἐνδείξεις πολυτελείας, καὶ βαθμῶν ὡς σημεῖον ἀκολασίας.

Οἱ Ἕλληνες μετὰ πάθος ἠγάπησαν τὰ ἀρώματα δι' ἕκαστον μέρος τοῦ σώματος εἶχον καὶ ἴδιον ἄρωμα, καὶ ἕκαστον ἄρωμα εἶχεν ἴδιον προορισμόν. Τὰ μὲν ἐθεωροῦντο ὡς συντελοῦντα εἰς τὴν διαύγειαν τοῦ πνεύματος, τὰ δὲ χρήσιμα πρὸς χώνουσιν, τὰ δὲ ἀπαραίτητα διὰ τὰ ὄργια. Καθὼς καὶ σήμερον ἐν ταῖς Ἀθήναις τοῦ Περικλίου μετὰ τὸ φαγητὸν προσήγον δοχεῖα περιέχοντα ἀρωματώδεις ὕδωρ πρὸς καθάρισμα τοῦ στόματος καὶ πλύσιμον τῶν χειρῶν. Οἱ Ἕλληνες συνηθοῖζοντο εἰς τὰ μυρεψεῖα καθὼς τώρα συχναζόμεν ἐἰς τὰ καφενεῖα.

Οἱ Ῥωμαῖοι ἐκληρονόμησαν ἐκ τῆς Ἀνατολῆς τὸν ἔρωτα τῶν ἀρωμάτων καὶ τῶν ἔξω τοῦ ἐκτεθηλυμένου βίου. Τὸ κοινότερον διαδεδομένον παρ' αὐτοῖς ἄρωμα ἦτον ὁ ἀρωματοφόρος σχεῖνος, οὗτινος ἀποκλειστικὴν χρῆσιν ἐποιούντο αἱ ἐταῖραι, τὰ δὲ μᾶλλον τιμώμενα ἦσαν τὰ ρόδα, τὸ μέγαλον, ἡ νάρδος, τὸ ὀποβάλαμον, τὸ μαλάβαθρον.

Δι' αὐτῶν ἐν ἀμέτρῳ σπατάλῃ ἠρωμάτιζον τοὺς κοιτῶνας, τὰ λουτρά, τὰς κλῖνας των. Διὰ τὰ θέατρα καὶ τοὺς νυμφικούς θαλάμους ἐγίνετο πρὸ παντὸς χρῆσις τοῦ κρόκου. Τὰ ἀρωματικά, τὰ πνευματώδη καὶ τὰ ἐπεστεγμμένα ὕδατα, οἱ ἀρωματικοὶ κίθιρες ἦσαν ἄγνωστα εἰς τοὺς Ῥωμαίους.

Μαρτυρία, ὁ μέγας σατυρικός ποιητὴς σκώπτει πολλαχοῦ τῶν στίχων αὐτοῦ τὴν κατάχρησιν τῶν ἀρωμάτων· εἰς ἓν ἐκ τῶν ποιημάτων του ἀπεικονίζει ἠηλυδρίαν, οὗτινος ἡ κόμη ἀποπνέει τὴν ὄσμήν πάντων τῶν ἀρωμάτων, ὅσα παρεσκευάζον τότε οἱ μυρεψοί.

Ἐν Ῥώμῃ ἡ ἀκαλίνωτος ὀρμητὴς πολυτελείας εἶχεν ὑπαγορεύσει εἰς τὰς γυναῖκας νὰ λούωνται ἐντὸς γάλακτος, οὗτινος ἡ ἐπιέργεια ἦτον ἀνάλογος πρὸς τὴν ἐκ τοῦ δι' ἐμυγθάλων καὶ μέλιτος λουτροῦ.

Ἐκ τοῦ Μαρτυρία προσέτι μανθάνομεν ὅτι αἱ Ῥωμαῖκαι ἐξεῖχον ἐν τῇ τέχνῃ τοῦ ψιμυθιοῦσθαι. «Δὲν μὲ ἠπάτων, Λυδία, γράφει που, οἱ ἐγκωμιάζοντες πρὸς ἐμὲ τὸ κάλλος τῆς βαφῆς σου καὶ ὄχι τῆς μορφῆς σου.»

Ὀρισμένα ἀρώματα τὰ ὁποῖα μετεχειρίζοντο αἱ Ῥωμαῖκαι δέσποιναι ἐτιμῶντο μέχρις 800 δραχμῶν τὸ χιλιόγραμμον. Ἐν ἑορτῇ τὴν ὁποῖαν παρέσχεν ὁ Νέρων ἐν Βαίᾳ, ἡ διὰ τὰ ρόδα δαπάνη ἀνήλθεν εἰς τὸ ποσὸν τῶν τεσσάρων ἑκατομμυρίων σεστερτίων, τούτέστι 500,000 φράγκων.

Ἐν Εὐρώπῃ κατὰ τὸν μεσαῖωνα καὶ τοὺς νεωτέρους χρόνους τὰ ἀρώματα ἐν ἀρχῇ προωρίζοντο διὰ τὴν λατρείαν ὡς καὶ ἐν τῇ ἀρχαίῳτητι. Οἱ Στυροφόροι πρῶτοι ἀπεκόμισαν ἐκ

τῆς Ἀνατολῆς τὸν πρὸς τὰ μύρα καὶ τὰς εὐόσμους οὐσίας ἔρωτα, ὅστις εὗρεν ἐν Ἰταλίᾳ πρὸ πάντων κάρπιμον ἔδαφος. Τὰ ἀρώματα εἰσήχθησαν ἐν Ἀγγλίᾳ ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἐλισάβετ ἡμοῦ μὲ τὰ ἀρωματώδη χειρόκτια καὶ μὲ τὰ μυροβόλα σακκιδία. Ἐν Γαλλίᾳ ἡ κατάχρησις τῶν ἀρωμάτων ἀνεπτύχθη ἐπὶ Δικατερίνης τῶν Μεδίκων. Ἐρρίκος ὁ τρίτος καὶ αἱ εὐνοούμεναι αὐτοῦ ἐπαναφέρουσι τὰς ἐπὶ Νέρωνος ἀκολασίας. Ἡ πώλησις τῶν ἀρωμάτων ἦτο καὶ παρέμεινε μέχρι τῆς Ἐπαναστάσεως τὸ μονοπώλιον ὠρισμένης συντεχνίας τῆς τῶν ἐμπορῶν χειροκτιῶν ἡμοῦ καὶ ἀρωματοπωλῶν. Αἱ εὐνοούμεναι τοῦ Ἐρρίκου ἐπώλουν τὰ δικαστικά ἀξιώματα εἰς αὐτοὺς καὶ εἰς ἄλλους τεχνίτας ἀντικειμένων πολυτελείας καὶ σπατάλης.

Ἡ βασιλεία τοῦ Λουδοβίκου ΙΕ' καθιέρωσεν ὁμοίαν περίοδον ἐν Γαλλίᾳ, καθ' ἣν ἡ κατάχρησις τῶν ἀρωμάτων ὑπῆρξε τὸ χαρακτηριστικὸν σημεῖον τῆς διαφθορᾶς τῶν ἡθῶν. Ἐν τῇ αὐτῇ εἶχεν ἀναχθῆ εἰς κανόνα ἐπιβαλλόμενον ὑπὸ τῆς ἐθιμοταξίας ἡ καθ' ἕκαστον ἡμέραν καθιέρωσις καὶ νέου ἀρώματος. Ἡ κυρία Πομπαδούρ ἐδαπάνη δι' ἀρώματα μέχρι 500,000 δραχμῶν κατ' ἔτος, καὶ ὁ Ρισελιέ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ βίου του ἔζη ἐν μωσχρόλῳ ἀτμοσφαιρᾷ, διαχυομένη τῇ βοήθειᾳ φυστηρίων ἐντὸς τῶν οἰκημάτων του.

Τὴν σήμερον τὰ ἀρώματα ζητοῦνται ὑπὸ πάντων, εἰς οἰανδήποτε κοινωνικὴν τάξιν καὶ ἂν ἀνήκωσιν. Ἡ τοιαύτη παντελής ἐκλαίκευσις αὐτῶν εἶνε τάχα πρόξενος ἀγαθοῦ ἢ συντελεῖ εἰς τὴν κοινωνικὴν ἔκπτωσιν; Τὸ ζήτημα δὲν εἶνε ἀνέξιον μελέτης.

Π*

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ

Μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ.—Μετάφρασις Χ. Α.

(Συνέχεια ἴδε προηγούμενον φύλλον)

Τῷ ὄντι ἀντήχει ἤδη ὁ πένθιμος κώδων τοῦ ἀποχωρισμοῦ. Ἡ ἐμφάνισις τῆς Ἑλλεν καὶ αἱ ἀπειλαὶ τῆς ἐπέβαλλον — καὶ τοιαύτη ἦτο ἡ γνώμη. ἦν ἐξέφρασεν ἡ κυρία Ἐρβλαὶ ἐνῶ ἠγρύπνει παρὰ τὴν κλίνην τῆς Κυπριανῆς — εἰς τὸν κ. Μομβρέν ἄκρην περίσκεψιν, ἐπρόκειτο οὐ μόνον περὶ τῆς ἡσυχίας τοῦ μαρκησιῦ καὶ τοῦ ὀνόματος τῶν Μομβρέν, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς τιμῆς αὐτῆς τῆς δεσποινίδος Βερδιέ. Ναι! εἰσήμαινε βραδέως, εἰσήμαινε μακρόθεν ὁ θλιθερὸς κώδων τοῦ ἀποχωρισμοῦ.

— Γιλβέρτη, εἶπεν αἰφνης ὁ νεαρὸς κόμης μὲ τὴν μελαγχολικὴν του ἐκείνην καὶ μελωδικὴν φωνήν, ἥτις συνεχίνει τὰ μύχια τῆς καρδίας τῆς ἀνε-

ψιάς τοῦ Βερδιέ, μίαν πρᾶκλῆσιν θὰ σὰς ἀπεινώ... τὴν σοβροτέραν, τὴν ἱερωτέραν ἀφ' ὅσας ποτὲ ἀπηύθυνα πρὸς ἀνθρώπινον πλάσμα!

Βλέπων δὲ ἐπὶ τοῦ συνήθους ἡρέμου καὶ πράου προσώπου τῆς νεάνιδος διαχυνομένην ποιάν τινα ἀνητυχίαν, στενοχωρίαν:

— «ὦ! προσέθηκεν, αὐτὸ τὸ ὅποιον θὰ σὰς ζητήσω εἶνε ἀπροσύνη... ἀλλ' ἔχω πρὸς ὑμᾶς τοιαύτην πίστιν, εἰσθε τόσον ἀγαθὴ, ὥστε δὲν θ' ἀρνηθῆτε... Ἀφοῦ ἡ Κυπριανὴ ἐτώθη, θ' ἀναχωρήσω...»

— «Θ' ἀναχωρήσετε; εἶπεν ἡ Γιλβέρτη μετὰ τρόμου, ὡς νὰ ἐνυπῆρχε κἄτι τι πλέον ἢ ἀπειλὴ ἀποχωρισμοῦ ἐν τῇ ἀναχωρήσει ἐκείνῃ, ὡς νὰ ὑπῆρχε σχεδὸν ὁ θάνατος...»

— «Ἐδῶ διάγω βίον ἀνόητον, τεθλιμμένον. Κακῶς ἐχρησιμοποίησα τὴν πρώτην μου νεότητα, ἐξαίρεσει τῶν ὀλίγων μηνῶν, καθ' οὓς ὑπηρέτησα πρὸς τὸν Δεϊγῆρα... Θέλω νὰ φανῶ χρησιμώτερος κατὰ τὸν ὑπολειπόμενον τῆς ζωῆς μου χρόνον. Νὰ μείνω εἰς τὴν Γαλλίαν, νὰ κινήσω δικὴν ὅπως ἀποσπάσω τὸ ὄνομά μου ἐκ τῶν χειρῶν μιᾶς τυχοδιώκτιδος, ὅπως θὰ ἠγωνιζόμην ν' ἀποσπάσω τὴν κληρονομίαν μου ἀπὸ τῶν ὀνύχων τοκογλύφου, δὲν θὰ τὸ πράξω, ἐσκέφθην καλῶς!.. Θ' ἀπαλλάξω τὸν πατέρα μου ἀπο τοιοῦτου σκανδάλου. Θὰ ὑπάγω... θὰ ὑπάγω δὲν εἰξέωρα ποῦ... Πιθανῶς εἰς Παναμᾶν. Τελεῖται ἐκεῖ ἔργον ἐξέχον μεταξὺ τῆς χυδαιότητος τῶν καθημερινῶν πραγμάτων... Ἐσκέφθην νὰ εἰσέλθω ἐκ νέου εἰς τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν καὶ νὰ μεταβῶ εἰς Ἰνδοκίαν. Ἐν συντόμῳ, ἡ Κυπριανὴ θὰ μείνῃ μόνη ὅταν ἐγὼ δὲν θὰ εὐρίσκωμαι πλέον ἐδῶ... Ὁ πατήρ μου ἀνκμριβόλως θὰ ἐπαγρυπνήσῃ ἐπὶ τοῦ παιδίου αὐτοῦ· ἀλλ' ὁ μακρήσιος, ὃν ὁ Θεὸς ἐλπίζω ἐπὶ μακρὸν νὰ διατηρήσῃ εἰς τὴν ζωὴν, δὲν θὰ δυνηθῆ ἴσως νὰ χειραγωγῆσῃ τὸ παιδίον μέχρι τῆς ἡλικίας καθ' ἣν ἔσεται γυνή... Γινώσκετε ὅτι ἡ θυγάτηρ μου δὲν ἔχει μητέρα... ἡ μάλλον ὅτι ἐπιθυμῶ πάσα θυσίαν νὰ τὴν προσάψω ἀπὸ τῆς ἐπιδράσεως τῆς μητρός της. Ἐν ὅσῳ θὰ εἶμαι ἀπών... καὶ ἐὰν ἐκ τῆς ἀπουσίας μου δὲν ἐπιστρέψω πλέον... δὲν λέγω χάριν ἐπιδειξίως φράσεις δραματικᾶς, ἀπεναντίας ἐλπίζω ὅτι θὰ ἴδω τὴν θυγατέρα μου μεγάλην καὶ εὐτυχῆ— ἀλλὰ τέλος πάντων ἂν δὲν ἐκνεύθω, σὰς παρακλῶ νὰ ἐπαγρυπνήσητε ἐπὶ τῆς ἀνατροφῆς τῆς Κυπριανῆς. Δὲν ἔχομεν συγγενεῖς εἰμὴ τινεὶς ἀπομεμακρυσμένους ἐξ ἀγγιστείας. οἷτινες δὲν μὲ γνωρίζουσι καὶ οἷτινες ἄλλως τε θὰ ἐδέχοντο μετ' ἀποστροφῆς προσβλητικῆς καὶ ἐξυβριστικῆς δι' ἐμὲ καὶ σκληρᾶς διὰ τὴν θυγατέρα μου τὴν ἐπ' αὐτῆς κηδεμονείαν. Ἐστὲ δι' αὐτὴν ὅτι θὰ ἤμην ἐγὼ, ὅτι ἄλλοι... ὅτι μία ἄλλη ἰδίως ἔπρεπε νὰ εἶνε.

Μοῦ φαίνεται δὲ ὅτι τότε θὰ ἐγκαταλίπω τὴν Γαλλίαν— ὅπου ἐν τούτοις ἀρίνω ὑμᾶς!— μετὰ ὀλιγωτέρας λύπης.

Ὁ Ροβέρτος ἐλάλει βραδέως, ἡσύχως· πᾶν ὅ,τι ἔλεγε ἦτο ἀπόρροια σκέψεως βαθείας, ἐν τῇ πραότητι του δὲ, ἐν τῇ προσπεποιημένῃ ψυχρότητι τῶν λόγων του διεφαίνετο τόνος τις καταπεινιγμένου πάθους, ἔρωτος θρηνοῦντος ἐν τῷ πτότει, συγκινῶν τὴν Γιλβέρτην, ἐμπνέων αὐτῇ τὴν ἐπιθυμίαν νὰ κλαύσῃ, νὰ φωνάξῃ, νὰ ἰκετεύσῃ τὸν κύριον δὲ Μομβρέν ὅπως μὴ ἀναχωρήσῃ.

Διατὶ ν' ἀναχωρήσῃ; — Ἀλλὰ πῶς νὰ μὴ ἀναχωρήσῃ;

Τὰ ἄνθη τῶν ἀκακιῶν ὡς ἀδρὰ δάκρυα κατέπιπτον κατάλευκα, βιαίως περιστρεφόμενα.

— Μοῦ τὸ ὑπόσχεσθε, Γιλβέρτη; εἶπεν ὁ νέος μὲ φωνὴν ἀγωνιώδη. Ὁ θεὸς σας εἶνε ὁ ἀνδρειότερος πάντων τῶν ἀνδρῶν ὅσους ἐγνώρισα, ὑμεῖς δὲ τὸ μάλλον ἀγαθὸν καὶ ἀφωσιωμένον πλάσμα ἐξ ὅσων συνήντησα. Θὰ συλλογίζωμαι ὅτι ἡ μικρὰ Κυπριανὴ θὰ ἔχη περιποίησιν, θ' ἀγαπάται... θ' ἀγαπᾶται πολὺ... δὲν εἶνε ἀληθές;

Καὶ χωρὶς νὰ εἰξέυρη τί ἔλεγε, πλησιάζων ἀκουσίως εἰς αὐτὴν προσέθηκεν σιγᾶ, ἐκ βάλους καρδίας, δι' ἐνὸς ψιθυρισμοῦ:

— «Θ' ἀγαπᾶται ὅπως ἐγὼ σὲ ἀγαπῶ.»

Δὲν ἀνεσκήρτησε ποσῶς ἡ Γιλβέρτη ἀκούσαστα τὴν ἐξομολόγησιν ἐκείνην, ἥτις δὲν τὴν ἐτάρασεν. Τὸ ἐγίνωσκε καλῶς ὅτι τὴν ἠγάπα. Τῆς τὸ ἔλεγε σιγᾶ ἐκεῖ μὲ ἓνα ἀποχαιρετισμόν. Δὲν ἀνθίστατο· ἄφινε εἰλικρινῶς τὴν χεῖρά της ἐντὸς τῆς χειρὸς τοῦ Ροβέρτου. Ἠσθάνετο αὐτὴν περιβαλλομένην ὑπὸ στοργῆς, ἥτις μετείχε καὶ σεβασμοῦ. Ἐφαίνετο αὐτῇ ὅτι νέον καθήκον τῇ ἐπεβάλλετο καὶ ὅτι διὰ τὸ ἀσθενές ἐκεῖνο παιδίον αὐτὴ ἦτο πραγματικῶς ἡ μήτηρ... Ὁ βίος της διὰ μιᾶς διεγράφετο εὐθύτατα πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν της· τοῦ λοιποῦ θὰ εἶχε δύο τέκνα, τὸν ἀγαθὸν ἐκεῖνον καὶ ἔντιμον ἄνδρα, τὸν τόσον παθόντα ἐν τῇ ζωῇ καὶ τὸ κοράσιον τὸ ὅποιον ἔμελλε ν' αὐξήσῃ. Αὐτὴ θὰ ἠγάπα ἀμφοτέρους, θὰ περιεποιεῖτο τὸν ἓνα καὶ θὰ ἀνέτρεφε τὴν ἄλλην, θὰ ἐγήρασκε δὲ τοιοῦτοτρόπως, θὰ ἐγήρασκε μὲ γλυκὺ μεϊδιάμα ὑποταγῆς, ἡσύχως ἐν τῇ φιλοστοργῇ ἐπιτελέσει τοῦ διπλοῦ αὐτοῦ καθήκοντος.

Καὶ ἐνῶ ἡ παρθενικὴ της χεῖρ ἔμενε μεταξὺ τῶν τρεμόντων δακτύλων τοῦ νέου, αὐτὴ ἔβλεπε μὲ τοὺς ὠραίους μαύρους ὀφθαλμοὺς της εἰς τὴν κατάφωτον ἐκείνην ἐκ τοῦ ἡλίου κῆπον, ἐνθα τὰ ἄνθη ἐφαίνοντο ἐσωτερικῶς φωτεινά, ἀλλόλοστον ὀπτασίαν· ἔβλεπε μίαν γεροντοκόρην μὲ λευκὴν κόμην, ἥτις ἦτο αὐτὴ ἡ ἴδια καὶ μίαν εὐειδῆ νεάνίδα, τὴν Κυπριανὴν, ἥτις ἀνέμενε

τὸν μνηστῆρα ὁμιλοῦντα πρὸς τὸν Ροβέρτον. . .
Ναὶ βεβαίως, αὐτὸ ἦτο τὸ μέλλον. Τὸ ἔβλεπε
μειδιῶσα ἐκ τῶν πρετέρων, χαίρουσα ἐπὶ τῇ
θυσίᾳ. Καὶ ἡ ἀκακία ἐπέριπτεν ἐπὶ τῆς μελαί-
νης κόμης τῆς Γιλβέρτης τὰ λευκὰ τῆς ἄνθη
ὡς προκαταβολὴν τῶν χιόνων τῶν μελλόντων
ἐτῶν.

Ἄφου δὲ ἄφησε νὰ τοῦ ἐκφύγη ἡ ὁμολογία
τοῦ ἔρωτός του, ὁ Ροβέρτος ἤθελε νῦν νὰ κα-
ταστήσῃ γνωστὴν εἰς τὴν Γιλβέρτην πᾶσαν τὴν
στοργὴν, ἣν ἔτρεφε πρὸς αὐτὴν, τὸ ἐρωτικὸν
πάθος, ὅπερ ὠρκίζετο νὰ μεταβάλῃ εἰς ἀδελ-
φικὴν ἀφωσίωσιν, αἱ θλίψεις δὲ ἄς ὑπέστη, αἱ πι-
κρῆαι, ἡ ἀπελπισία τοῦ ἀνήρχοντο ἀκουσίως εἰς
τὰ χεῖλη του. Ἄ! ἂν ἦτο ἐλεύθερος! ἂν εἶχε
ἐλεύθερον τὸ ὄνομα καὶ τὸ μέλλον! Ἄλλ' ὑψι-
στατο τὴν τιμωρίαν τῆς ἀφροσύνης του. Ἡ
Ἐλλεν δὲν τὸν ἄφινεν!

— Καὶ ἂν αὐτὴ μοῦ ἀμφισβητήσῃ τὸ δι-
καίωμα τοῦ νὰ ἐπαγρυπνήσω ἐπὶ τῆς θυγατρὸς
της; ἠρώτησεν ἡ Γιλβέρτη.

— Μὴ φοβῆσθε. Θὰ παραχωρήσω εἰς αὐτὴν
ὅτι θέλει διὰ νὰ ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ διαθέ-
σω κατὰ βούλησιν τὸ τέκνον μου. Θὰ ἐξαγο-
ράσω τὴν σάρκα μου.

— Τίνι τρόπῳ; εἶπεν αὐθις ἡ νεάνις.

— Ἡ Ἐλλεν Μόργαν ὀρεγεται δύο τινῶν, τοῦ
ὀνόματός μου καὶ τῆς περιουσίας μου. Ἄλλὰ
τὴν γνωρίζω καλῶς, θὰ ἐκλίξῃ τὴν περιουσίαν
μου.

Ἐπείγετο, μὴ ἔχων ἄλλως τέ τι πλέον νὰ εἶπῃ
πρὸς τὴν Γιλβέρτην. Λοιπὸν ἦσαν σύμφωνοι;
τὸ ὑπεσχέθη, τὸ ὠρκίσθη; Ἡ Γιλβέρτη θὰ
ἐπηγρύπνει ἐπὶ τῆς Κυπριανῆς; . . .

Ἡ νεάνις κατέβαλε πᾶσαν τὴν ζέσιν τῆς
ψυχῆς της εἰς τὸν ὄρκον, ὃν ἔδωκε πρὸς τὸν
Ροβέρτον.

— Σὰς ὀρκίζομαι! εἶπεν.

— Καὶ, ἐπιθύρισε τέλος ὁ Μουβρέν, εἰάν νυμ-
φευθῆτε μίαν ἡμέραν, θὰ τηρήσῃτε ὀλίγην
στοργὴν καὶ πρὸς τὴν θυγατέρα μου;

Ἡ Γιλβέρτη ἐμειδίασε καὶ πάλιν ἠπίως καὶ
πρᾶως ὅπως πρὸ ὀλίγου ἀναλογιζομένη τὸ μέλ-
λον καὶ ἀπήντησε πρὸς τὸν Ροβέρτον ὅτι εἶπεν
ἄλλοτε πρὸς τὸν Βερδιέ:

— Οὐδέποτε θὰ νυμφευθῶ! . .

Ἡ γέρθη, παρετήρησε μὲ τοὺς μεγάλους με-
λαγχολικοὺς ὀφθαλμοὺς της τὸν Ροβέρτον, ὅστις
ἀπέμεινε καθήμενος καὶ βλέπων αὐτὴν μὲ τὰ
ὄμματα ἀνυψωμένα ὡς νὰ ἦτο γονυπετής, καὶ
ἐπανέλαβεν:

— Οὐδέποτε!

Ἡ γέρθη τότε καὶ αὐτός, ἔλαβε τὰς χεῖράς
της βραδέως καὶ ἐπὶ τοῦ κύπτοντος μετώπου
της ἐπέθηκε τὰ τρέμοντα χεῖλη του, χωρὶς δὲ
νὰ εἶπῃ λέξιν, χωρὶς ἐκείνη νὰ τὸν ἀποθήσῃ,

ὡς φίλημα ἀγνὸν μνηστείας, ἥτις ἔμαλλε νὰ
εἶνε αἰώνιος ἀποχωρισμός—μνηστείας ἀδελφι-
κῆς πρὸ τοῦ ἀδυνάτου—ἐπέθηκεν ἐπὶ τοῦ ὠ-
χροῦ τῆς νεάνιδος μετώπου μακρὸν ἀσπασμόν,
θλιβερόν, γλυκύν καὶ διὰ τὸν δίδοντα καὶ διὰ
τὸν λαμβάνοντα αὐτόν, ὁμοῦ δὲ μὲ τὸν ἀδελ-
φικὸν ἐκείνον ἀσπασμόν ἡ Γιλβέρτη ἠσθάνθη
κἄτι τι φλέγον διολισθαίνον ἐπὶ τοῦ μετώπου
της, ὅχι πλέον τὸ δάκρυ τῆς ἀκακίας, ἀλλὰ τὸ
δάκρυ τοῦ Ροβέρτου, ὕστατον δάκρυ χεῖμενον
ἐπὶ τῇ λήξει ἐνός ἔρωτος, ἐπὶ τῇ κηδείᾳ μιᾶς
ἐλπίδος.

Ὁ ταγματάρχης Βερδιέ, ὅστις ἐπανήρχετο ἐκ
Μελὲν μὲ τὴν κεφαλὴν ὅποσόν βεβαρυμένην, μὲ
τὰ νεῦρα τεταραγμένα θὰ ἠδύνατο νὰ τοὺς εὐ-
ρῇ εἰς τὴν θέσιν ταύτην διαμειβόντας πρὸς ἀλ-
λήλους μὲ ἓνα ἀποχαιρετισμόν τὰ ἀνομολογη-
τα αἰσθημάτων των. Ἦρχετο πορφυροῦς ἐκ τοῦ
καύσωνος, κεκοπιακῶς, μὴ προγευματίσας, ἡ
πρώτη δὲ λέξις ἦν εἶπε πρὸς τὸν Ροβέρτον, ὃν
διέκρινε μακρόθεν ἦτο:

— Πῶς πηγαίνει ἡ κόρη σας;

Ὁ κόμης ἐπκνέλαβε τότε πρὸς τὸν Βερδιέ
ὅτι πρὸς ὀλίγου εἶχεν εἶπει πρὸς τὴν ἀνεψιάν
του ὡς ἐπίσης καὶ τὰς γενομένας συστάσεις,
καὶ τὴν ἀγγελίαν τῆς ἀνχωρήσεώς του καὶ τὸν
ὄρκον τῆς Γιλβέρτης.

Οὐδὲν ἐξ ὧν τούτων ἐξέπληξε τὸν ταγμα-
τάρχην. Ἡ ἀνχώρησις ἦτο εἰς τρόπον βίαιος
ἀλλὰ γενναῖος ὅπως μεταβληθῇ ἡ ὑφισταμένη
δυσχερὴς κατάστασις. Ὁ ὄρκος τῆς Γιλβέρτης
ἦτο πρᾶγμα ἀπλοῦστατον.

— Δὲν θὰ ἦτο ἀνεψιά μου, ἂν δὲν ἐγίνω-
σκεν ὅτι εἰς τὰς σοβαρωτέρας παραγγελίας πρέ-
πει τις νὰ ὑπακούῃ κάλλιον, εἶπεν ὁ ταγμα-
τάρχης.

Τείνων δὲ τὴν χεῖρα πρὸς τὸν Ροβέρτον προ-
σέθηκεν.

— Ἐν ὄσω τὸ κουφάρι μου ζῆ, ἡ μικρά σου
κόρη θὰ προστατεύεται καλᾶ, φίλτατέ μου Ρο-
βέρτε.

Ἡ ὕχετο μόνον εἰς τὴν Κυπριανὴν καὶ τὴν
Γιλβέρτην νὰ μὴ εἶνε πολὺ ἀπλοϊκαί, πολὺ εὐ-
πιστοὶ ὡς αὐτὸς ὁ Ροβέρτος καὶ ὡς ὁ γέρον
ἀνόητος Βερδιέ.

Τότε δὲ μετὰ εὐγλωττίας δριμείας, μετὰ ὀργῆς
ἀνδρὸς ἐντίμου κατὰ τοῦ Γκαρούς, τοῦ Σαβου-
ρῶ καὶ τῶν ἄλλων, τῶν εὐτελῶν μικροπολιτι-
κῶν, ὁ στρατιωτικὸς πηγαῖνοσερχόμενος εἰς τὰς
δενδροστοιχίας διηγεῖτο εἰς τοὺς δύο νέους τί
εἶδεν εἰς τὸ νοσοκομεῖον τοῦ Μελὲν.

— Ἄ! νόστιμα πράγματα! νόστιμα! Τὶ
ἀνόητοι οἱ καυμένοι! Ναὶ! Τὸν Τιβολιέ τὸν
ἐξημμένον θαμῶνα τῶν δημοσίων βρηγύρειων,
τὸν φανατικὸν ἐργάτην τοῦ ζαχαροπλαστείου
καὶ τὸν στρατιώτην τὸν φίλον τοῦ Φουρνερέλ ὁ

Βερδιέ εἶχεν εὖρει πρὸ μικροῦ σχεδὸν παραπλεύρως κατακειμένους ἐκεῖ πέραν, εἰς κακὴν κατάστασιν ἀμφοτέρους, τὸν μὲν νεαρὸν Μαρσιαλοῦ βαρέως τετραυματισμένον, τὸν δὲ Τιβολιέ βλοσυρόν, κατεπτοημένον, βλέποντα μὲ ὄμματα ἔντρομα τὸ ἔργον, ὅπερ εἶχε διαπράξει.

— Πῶς! εἶπεν ὁ Ροβέρτος, τοὺς ἐτοποθέτησαν πλησίον ἀλλήλων;

— Σχεδόν, ἀπήντησεν ὁ ταγματάρχης.

Ναί· τοὺς εἶχον μεταφέρει ἀμφοτέρους εἰς τὸ πολιτικὸν νοσοκομεῖον, διότι ἔνεκα ἐπιδημίας εἶχε κενωθῆ πρὸ τριῶν ἡμερῶν τὸ στρατιωτικὸν νοσοκομεῖον. Τοὺς διεχώριζε μόνον πενιχρὸν φορεῖον κείμενον μεταξύ τῶν δύο κλινῶν, ἐπ' αὐτοῦ δὲ εἰς ταλαίπωρος κτίστης, πεσὼν ἀπὸ τοῦ ὕψους οἰκοδομῆς, ἔστεινε καὶ ὠδύρευτο λέγων ὅτι εἰς μάτην τὸν ἐνοσήλευον μεταξύ τῶν δύο κλινῶν καὶ ὅτι ἐκεῖθεν νεκρὸν μόνον ἐμελλον νὰ τὸν ἐξαγάγωσιν· ἔκωθεν δὲ τοῦ ἀσθενοῦς αὐτοῦ μὲ τὰς συντετριμμένας κνήμας ὁ Τιβολιέ καὶ ὁ στρατιώτης ἔβλεπεν ἀλλήλους, ὁ μὲν ἐργάτης ἄγριος κατ' ἀρχάς, περιεργος κατόπιν, ὁ δὲ μικρὸς Διμουζίνος ἐκθαμβος, ὡσεὶ ζητῶν νὰ μάθῃ τίς ἦτο ἐκεῖνος, ὅστις τὸν ἐτραυματίσει, τὸν ἐφόνευσεν σχεδόν χωρὶς νὰ τὸν γνωρίζῃ. Ὁ Τιβολιέ ἐνίοτε ὑπανηγείρετο ἐπὶ τῶν ἀγκῶνων διὰ νὰ ἴδῃ ὀπισθεν τῆς ἰσχυρῆς κατατομῆς τοῦ προσώπου, τῆς συντετριμμένης ρινὸς καὶ τοῦ περιβαλλομένου δι' ἐπιδέσμων μετώπου τοῦ κτίστου τὸν Μαρσιαλοῦ. Ἐβλεπε δὲ τότε μορφὴν στοργυλλοῦ νεαροῦ χωρικοῦ ἀγενεῖου καὶ ἐν στόμα ἀνοικτῶν, στόμα ἐκπράζον ἄλλοις ὡς παιδίου, ὅπερ ἐνίοτε, ὡς ἄκις ἢ πληγὴ τοῦ νεαροῦ στρατιώτου ἐπὶ τοῦ περισσώτερον ἔλεγεν:

«ὦ, πῶ, πῶ! ὦ! πῶ, πῶ, μάνα μου!

— Ἐζήτησα νὰ τοὺς ἴδω, ἐξηκολούθει ὁ ταγματάρχης, διότι ἐπὶ τέλους ἤμην — ὅταν τὸ συλλογίζωμαι αὐτό, μοῦ ἔρχεται νὰ σκάσω ἀπὸ τὸ κακὸν μου — ναί, ἐγὼ ἤμην ἡ αἰτία ὅλων αὐτῶν τῶν συμβάντων... Ἐξεπλάγησαν ὅταν μὲ εἶδον... πρὸ πάντων ὁ ἐργάτης. Ὁταν τὸν ἠρώτησα ἂν πάσχη πολὺ, κατ' ἀρχάς μ' ἐκύτταξε μὲ ὀφθαλμοὺς βλοσυροῦς καὶ μοῦ εἶπε: «Τί σὲ μέλει; — Τί μὲ μέλει; Μὰ μοῦ πονεῖ, καλληκάρι μου!» Ἐμείνα ὄρθιος πλησίον τοῦ, αὐτὸς δὲ ἤρχισε νὰ στενάξῃ νὰ θρηνῇ μὲ τὸ κείωνιον «ὦ, πῶ, πῶ! ὦ, πῶ, πῶ!» Πολεμοῦν σὺν λυσσασμένοι ὅταν χρειάζεται οἱ μικροὶ μας στρατιῶται, ἀλλὰ καὶ κλαίουσιν τὰ καυμένα τὰ παιδιὰ ἀφοῦ πληγωθῶσιν· εἶνε φυσικόν. Ποτὲ δὲν θὰ λησμονήσω τὸν τρόπον μὲ τὸν ὅποιον ὁ ἐργάτης τότε σηκωνόμενος βιαίως ἐπάνω εἰς τὸ προσκεφάλαιόν του μὲ ἠρώτησεν ἀκούων τὰς φωνὰς τοῦ ἀτυχοῦ στρατιώτου: «Τί εἶπε τάχα τὸ μπαρμπατσόνη; Ἐγὼ δέ:—Εἶπε μάνα μου, καλληκάρι μου,

— Μάνα; — Μάνα, ναί! — Καὶ παρατηρῶν καλῶς κατὰ πρόσωπον τὸν ἀτυχῆ νέον: «Ἐχουν,—εἶπε,—καὶ οἱ στρατιῶται μητέρας, παιδί μου. Ὅταν τοῦ εἶπα αὐτό, ὁ Τιβολιέ ἐφάνη κατ' ἀρχάς μανιώδης· μ' ἐκύτταξεν ὡς νὰ τὸν ἐπερίρπαιζα, ἔπειτα ἀφοῦ ἐπεριφέροντο τὰ βλέμματα τοῦ ἀπὸ τὸν στρατιώτην εἰς ἐμέ καὶ ἀπὸ ἐμέ εἰς τὸν στρατιώτην, ἔκυψε τὴν κεφαλὴν ὀλίγον καὶ μοῦ εἶπε: «Καὶ ὅμως εἶνε ἀληθές! δὲν τὸ συλλογίζεται κανεὶς αὐτὸ ὅταν κτυπᾷ.» Ἐπειδὴ δὲ ἐζήτηον πληροφορίας περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ καὶ ἔλεγον εἰς τοὺς νοσοκόμους νὰ περιποιῶνται τοὺς δύο τραυματίας, νὰ τοὺς δίδωσιν ὅ,τι χρειάζεται πρὸς ἀνακούφισιν καὶ διασκέδασιν των, ἢ μορφή τοῦ ἔργατου διὰ μιᾶς ἔλαβε μιαν ἐκφρασιν, τὴν ὅποιαν οὐδέποτε θὰ λησμονήσω. «Πῶς! σεῖς;... εἶπεν· σεῖς τὸν ὅποιον μετεχειρίσθην ὡς τὸν τελευταῖον παληάνθρωπον; — Αἱ λοιπόν, φίλε μου, βλέπεις ὅτι εἶνε καὶ ἄλλοι οἱ ὅποιοι ἀξίζει νὰ θεωρῶνται χειρότεροι ἀπὸ ἐμέ!» Καὶ ἔτεινα πρὸς αὐτὸν τὴν χεῖρα ἄνευ μνησικακίας. Δὲν ἐτόλμα νὰ τὴν λάβῃ· εἶχεν ἀκόμη κάποιαν δυσπιστίαν.

— Αὐτὸ εἶνε ἀπόδειξις, προσέθηκα, ὅτι δὲν πρέπει τις νὰ ὀμιλῇ περὶ τῶν ἄλλων χωρὶς νὰ τοὺς γνωρίζῃ. Καὶ ἔσφιγξα τότε τὴν χεῖρα, τὴν ὅποιαν ἐδίσταζε νὰ μοῦ τεινῇ, μιαν τῶν ἰσχυῶν ἐκείνων ἐργατικῶν χειρῶν, τὰς ὁποίας οἱ Γκαροῦς μεταβάλλουν εἰς χεῖρας ἐπαναστατῶν. Τῇ ἀληθείᾳ δὲν δυσηρεστήθη ἀπὸ τὴν ἐπίσκεψίν μου αὐτὴν εἰς τὸ νοσοκομεῖον καὶ θὰ ἐξεπληττόμην πολὺ... πολὺ θὰ ἐξεπληττόμην ἂν ὁ στρατιώτης καὶ ὁ ἐργάτης δὲν ἐξήρχοντο ἐκεῖθεν καλοὶ φίλοι, ἀφοῦ εἰσηλθὼν μὲ τὰς χεῖρας βεβαμμένας εἰς τὸ αἷμα ἀλλήλων. Ἄν οἱ ἄνθρωποι δὲν ὑπήκουον εἰς τοὺς ἐξερεθίζοντας αὐτούς!.. Ἄν ἐγνώριζον καλλίτερον ἀλλήλους!.. Ἄν, ἂν!.. Ὁ διάβολος νὰ πάρῃ τοὺς δημιουργοὺς τοῦ ἐμφυλίου πολέμου!

Ὁ ταγματάρχης καίπερ ὄργισμένος ἤσθάνετο ἐν τούτοις ποῖαν τινα παρηγορίαν ἐνθυμούμενος τὰ λαθραῖα, ἐκθαμβὰ καὶ πλήρη μεταμελείας βλέμματα τοῦ Τιβολιέ, προσηλωμένους διαρκῶς ἔχοντος τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τοῦ θρηνοῦντος νεαροῦ στρατιώτου... Καὶ ὅμως ἦτο αὐτὸς ὁ Τιβολιέ, ὅστις ἦτο ὁ πρόξενος τῆς τοιαύτης καταστάσεως τοῦ ἀτυχοῦ ἐκείνου χωρικοῦ, τοῦ σχεδόν παιδίου! Καὶ διατί; Διότι ἔφερον ἐρυθρὸν παντάλόνιον!.. Τί ἀνοησία! Ὁ ταγματάρχης ἀνέγνωσεν ὅπως εἰς ἀνοικτὸν βιβλίον τὴν ἐκπληξίν αὐτὴν καὶ τὴν στενοχωρίαν τοῦ ἀνθρώπου τοῦ λαοῦ εἰς τὰ μακρὰ βλέμματα, ἅτινα ἔρριπτεν ἐπὶ τοῦ στρατιώτου.

— Τώρα, εἶπεν ἐκφέρων μακρὸν στεναγμὸν ἰκανοποίησεως, θὰ συντάξω τὴν παραίτησίν μου.

— Τὴν παραίτησίν σας; ἠρώτησαν ἐν ταυ-
τῷ ὁ κ. δὲ Μομβρέν καὶ ἡ Γιλβέρτη.

— Ναί, μάλιστα τὴν παραίτησίν μου. Τὴν πα-
ραι-τη-σίν-μου! (Καὶ ἐπρόφερε τὴν λέξιν με-
γαλοφώνως, θρασέως, εὐήχως). "Α! νομίζουν
λοιπὸν ὅτι ὁ ὑποψήφιος δὲν πρέπει νὰ κάμνη
ἄλλο παρὰ νὰ ὑβρίζῃ καὶ νὰ ὑβρίζηται; "Ας
εἶνε!.. "Ας ὑπάγῃ στὸ καλὸ ἢ ὑποψηφιότης!..

Ἐπείγετο νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸν θάλαμόν του
καὶ νὰ γράψῃ μὲ τὴν εὐχαρίστησιν δεσμώτου
ἀπελευθερωμένου τὴν ἐπιστολὴν ἐκείνην τῆς
ἀπελευθερώσεώς του. Οὔτε κὰν ἐσυλλογίσθη ὅτι
δὲν εἶχε διόλου προγευματίσει. Ἡ Γιλβέρτη τὸν
ἠρώτησε περὶ τούτου. Πῶς! τὰς δύο μετὰ με-
σημβρίαν ν' ἀρχίσῃ πάλιν τὴν ἐργασίαν χωρὶς
νὰ φάγῃ;.. Μπᾶ!.. ἐπέρασε χειρότερα ἄλλο-
τε! Καὶ ὅταν ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ κανονοβο-
λῇ τὸν ἐχθρὸν ἐπὶ μίαν ἡμέραν, ἀφοῦ εἶχε μεί-
νῃ τριάκοντα ἕξ ὥρας χωρὶς νὰ φάγῃ; — Ἐ-
φαγε μετὰ σπουδῆς εἰς μίαν γωνίαν τῆς τρα-
πέζης ὀλίγον κρέας κρύον καὶ ἔπιεν ἐν ποτήριον
οἴνου τοῦ Βορδώ, ἔπειτα δέ, ἀφοῦ ὁ Ροβέρτος δὲ
Μομβρέν ἀπεχαίρειται αὐτὸν καὶ τὴν Γιλβέρ-
την, ὁ Βερδιέ μετέβη νὰ εὔρῃ τὴν κυρίαν Ἐρ-
βλαί, ἧτις συνωμίλει ἐντὸς τῆς αἰθούσης μετὰ
τῆς Σαρβέ, τοῦ Γκενώ καὶ τοῦ Καπποᾶ, προσ-
δραμόντων ἐν σπουδῇ καὶ τοῦ Αἰμιλίου Δυκᾶ,
ὅστις ἐκάθητο ἐπὶ ἔδρας μὲ τὰς κνήμας συνε-
σταυρωμένας, ἀγέρωχος, ὡς ἄνθρωπος βλέπων
ἀνατέλλον πλῆρες αἰγλῆς τὸ μέλλον!

Ὁ κ. Σαρβέ καὶ ἡ κυρία Ἐρβλαί προφανῶς
ἀνέμενον τὸν ταγματάρχην, διότι ὅτε ὁ Βερδιέ
ἐνεφανίσθη εἰς τὴν αἴθουσαν, τοῦ μὲν γερουσια-
στοῦ διέφυγεν ἐν: «"Α, νάτος!», ὅπερ παρηκο-
λοῦθησεν ἐξενεχθὲν ἀπὸ τὰ χεῖλη τοῦ Καπποᾶ
καὶ τοῦ Γκενώ ἐν: «ἐπὶ τέλους!» ἦκιστα ἀ-
βρόφρον.

Ὁ Δυκᾶς ἰδὼν τὸν Βερδιέ καὶ παρατηρῶν
ὅτι ἦτο ὀλιγώτερον δύσθυμος ἢ κατὰ τὴν πρῶ-
αν ἐφοβήθη πρὸς στιγμὴν μήπως ὁ ὑποψήφιος
ἀνεκάλεσε τὴν ἀπόφασίν του. Ναί, ἐφαίνετο
πολύ γαλήνιος πολὺ ἀποφασιστικὸς ὁ ταγμα-
τάρχης! Μὴ τυχὸν δὲν ἀπέσυρε τὴν ὑποψηφιό-
τητά του; Ἄλλ' ἡ ἀνησυχία τοῦ Αἰμιλίου δὲν
διήρκεσε πολὺ. Ὁ Βερδιέ μετὰ σπουδῆς κατα-
φανοῦς, αἰσθανόμενος ἀπόλυτον τὴν ἀνάγκην
ν' ἀπαλλαγῇ τοῦ φορτίου του, διεκήρυξε μὲ
ζωηρότητα, ἀποτόμως σχεδὸν ὅτι ἀφοῦ ἐσκέ-
φθη καὶ ἐσκέφθη πολὺ, μὴ αἰσθανόμενος ἑαυτὸν
ικανὸν ν' ἀνταποκριθῇ εἰς τὰς ἐπαιτήσεις τοῦ
ἐκλογικοῦ ἐγῶνος, ἀπέσυρε τὴν ὑποψηφιότη-
τά του.

Ὁ Δυκᾶς ἀκτινοβολῶν ἐκ χαρᾶς ἀντήλλαξε
βλέμμα θριαμβευτικὸν μετὰ τῆς Ἐρβλαί, ὅπερ
εἶδε μὲ κάποιαν δυσαρέσκαιαν ὁ Μεδερίκος Σαρ-
βέ. Ὁ Καπποᾶ ἔσειε τὴν κεφαλὴν ὡς νὰ ἤθελε

νὰ ἐπικυρώσῃ διὰ τῆς συγκατανευσεώς του τὴν
ἀπόφασιν τοῦ ταγματάρχου. Ὁ κτηνίατρος
Γκενώ ἠθέλησε νὰ παρατηρήσῃ ἄρκετὰ τραχέως
ὅτι ὁ ταγματάρχης ὤφειλε νὰ λάβῃ πρὸ πολ-
λοῦ τὴν τοιαύτην ἀπόφασιν, ἀφοῦ δὲν ἦσθάνετο
ἑαυτὸν ικανὸν ν' ἀντιμετωπίσῃ τὰς ἀνάγκας
τοῦ ἀγῶνος. Ἄλλ' ὁ Βερδιέ τὸν διέκοψε διὰ
μίας διὰ τόνου μὴ ἐπιδεχομένου ἀπάντησιν.

— Μὲ συγχωρεῖτε, κύριε, δὲν ἐγνώριζα ὅτι
ἡ πολιτικὴ ἦτο ἀγὼν τόσον χυδαῖος. Ἀηδίασα
ἀπὸ τὰς ραδιουργίας καὶ τὰς ρυπαρότητας. Ἀ-
ηδίασα!

Δὲν ἦτο πλέον ὁ ἀγαθὸς ἐκεῖνος ἀνὴρ ὁ μετὰ
δισταγμοῦ καὶ δειλίας εἰσερχόμενος πρὸ ὀλίγου
εἰς τὴν αἴθουσαν ἐκείνην, τρέμων ὡς ὁ ὑποβαλ-
λόμενος εἰς ἐξετάσεις. Ἦτο στρατιωτικὸς ὠρ-
γισμένος, ἀηδιάσας διὰ τὰ γινόμενα, ἀπόφασιν
ἔχων ν' ἀντιμετωπίσῃ τὰ πάντα, ἀπὸ τῶν συ-
κοφαντιῶν τῶν ἀντιπάλων του μέχρι τῶν ὑπαι-
νιγμῶν τῶν πλαστῶν συμμάχων του.

Μὲ τόσον εὐσταθὲς ὕψος ὠμίλησεν, ὥστε ὁ
Σαρβέ, ὅστις εἶχεν ἤδη προτοίμασει ἐμφαντι-
κὴν τινκ φράσιν περὶ ἐγκαταλείψεως τῆς θέ-
σεως ἐν ὥρᾳ κινδύνου, μετέβαλεν αὐτὴν εἰς φι-
λοφρόνημα περὶ τῆς γενναίας θυσίας εὐλόγου καὶ
νομίμου ἀξιώσεως, θυσίας προσανεχθείσης εἰς
τὸν βωμὸν τῆς πατρίδος καὶ συνεχάρη τὸν ταγ-
ματάρχην Βερδιέ διὰ τὴν ἀστικὴν αὐτὴν ἀπο-
ποίησιν.

— Λέγω ἀστικὴν ἀποποίησησιν, ἐπανέλαβε
μετ' ἐπίσημότητος ὁ Μεδερίκος Σαρβέ, ἀφοῦ
ἐσκέφθη νὰ προφέρῃ τὴν λέξιν *λιποταξία*. Δὲν
εἶνε ἡ πρώτη φορά, ταγματάρχα, καθ' ἣν δι-
δατε τὸ παράδειγμα τῆς αὐταπερνησίας!..

Ὁ Καπποᾶ ἐχειροκρότησε τὴν μικρὰν προσ-
φώνησιν τοῦ γερουσιαστοῦ, ὁ δὲ Γκενώ ἐγρύλ-
λισεν ὀπωσοῦν, ἀλλὰ μετὰ συνέσεως. Ἄλλως
τε ὁ Βερδιέ ὀλίγον ἐνδιεφέρετο περὶ τῶν φιλο-
φρονημάτων τοῦ Σαρβέ καὶ τῆς δυσαρεσκείας
τοῦ κτηνίατρο. Ἠσθάνετο ἑαυτὸν ἐλεύθερον,
ἀπηλλαγμένον πάσης φροντίδος, κύριον τοῦ λο-
γισμοῦ του. Ἀνέπνεε τέλος πάντων! Δὲν ἔφερε
πλέον εἰς τὸν λαίμην ὡς σιδηροῦν κλοιὸν τὸν
κύφωνα τῆς ὑποψηφιότητος. Ἄφινεν εἰς ἄλλον—
εἰς τὸν Δυκᾶν, ἀφοῦ ἡ ἐπιτροπὴ ἐξέλεγε τὸν
Δυκᾶν—τὴν φροντίδα νὰ ἐπιεινῇ, νὰ φλυαρῇ,
νὰ ἐπιδεικνύηται ἀγρυπτικῶς, νὰ γίνηται ὁ τα-
πεινότερος θεράπων τῶν Ἠσοῦ ἐκείνων τῆς ἐκ-
λογῆς, τῶν πωλούντων τὸ ἐκλογικὸν των δι-
καίωμα ἀντὶ τοῦ πινακίου φακῆς, μίας ταινίας
παρασῆμου, μίας παραχωρήσεως, μίας οἰκισθῆ-
ποτε χάριτος, τοῦθ' ὅπερ μετέβαλε βαθμηδὸν
τὴν Γαλλίαν εἰς ἀπέραντον ἐργαστήριον μετα-
πρατῶν, ἔνθα ὁ ἐκλογεὺς παρεῖχε τὴν ψήφον
του ἀντὶ μίας ὑποσχέσεως, ὁ δὲ ἐκλεγόμενος
ἐπώλει τὴν ἐλευθερίαν του ἐκ τῶν προτέρων ἀντὶ

ένος τεμαχίου χάρτου ριπτομένου εις τὴν κάλπην.

Ὁ Βερδιέ ἤσθάνθη ἀγγαλλίασιν εὐρεθείς ἐν τῇ μονώσει τοῦ μικροῦ του θαλάμου καὶ ἀκουσίως προσέβλεψε τὸν ἐπὶ τοῦ τοίχου Δὸν Κισσώτ.

— Τώρα, εἶπεν ἐτελείωσαν οἱ ἀνεμόμυλοι μου, φίλτατέ μου ἵππότη !

Ναί, ἐτελείωσεν ἡ δουλειά του, ἡ ὀργή του! Διεσώζετο διέφευγε τοὺς Καπποά, τοὺς Γκενώ, τοὺς Τρουγιάρ, τὰς σφῆκας, τοὺς κώνωπας, τοὺς ἀνοήτους, τοὺς μοχθηροὺς, ὅλους τέλος πάντων. Ἐμελλε ν' ἀπέλθῃ ἐκ Δαμμααρί, νὰ εὐρεθῇ πάλιν— μεθ' οὐας χαρᾶς!— εἰς τὸ ἐν Παρισίοις εἰρηνικόν του οἴκημα, μετὰ τὴν γραφίδα του, μετὰ τὸν χάρτην του, μετὰ τὰ βιβλία του. Θὰ ἦτο εὐδαίμων! Οὐδέποτε ἔπρεπε νὰ ἐγκαταλίπῃ τὴν ἀγνωστον ἐκείνην γωνίαν— Ἄλλὰ τὸ καθῆκον ; .. Ἡ ἐπικράτησις τῶν περὶ τοῦ στρατοῦ ἰδεῶν του ;

« Μπα ! ἄλλοι θὰ τὸ ἀναλάβουν. Ὁ κόσμος κάλλιστα δύναται νὰ σωθῇ μόνος του. Σὺ δὲν ἠμπορεῖς νὰ κάμῃς τίποτε, καϋμένε Βερδιέ! .. » Καὶ μετὰ τινὰς ἡμέρας πῶς θὰ ἐλησμόνει τὴν ἀφροσύνην ἐκείνην τῆς ὑποψηφιότητός του, καθήμενος πλησίον τῆς Γιλβερτης, ἣτις θὰ εἰργάζετο πλησίον του ν' ἀποπερατώσῃ ἐργόχειρόν τι χρήσιμον διὰ τὸν εὐτρεπισμὸν τῆς μικρᾶς του κατοικίας.

Καὶ ὡς ὁδοιπόρος ἐπανερχόμενος ἀπὸ μακρᾶς πολὺ μακρᾶς πορείας ἐρριπτεν οἰονεὶ τὸ βλέμμα ἐπὶ τῆς χθεσινῆς ζωῆς του, ἐπὶ τῶν τελευταίων ἡμερῶν :

— Ὑποψήφιος ! ἔλεγεν ἐπάγγελμα ὑπέρτου, περιπλάνησις εἰς τὴν χώραν τῶν ἀπογοητεύσεων !

Τί ἀνοησία νὰ ἐναποθέτῃ τις τὴν τύχην του μεταξὺ τῶν χειρῶν τοῦ πλήθους, ὅπερ δὲν τὸν γνωρίζει, ἢ ὀλίγων, οἵτινες τὸν παραγωγίζουσιν. Ἄλλ' ὁ ὑποψήφιος ! τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ὑποψηφίου ! Ἀνοησία καὶ ἀπάτη ! Πᾶς ἐξαρτώμενος ἐκ τῆς ψήφου τῶν ἄλλων εἶνε κατὰδικος ἐστιγματισμένος ἐκ τοῦ θλιβεροῦ ἐκείνου ἔργου τῆς ἀλιείας τῶν ψήφων. Εἴτε ἀποτείνεται πρὸς τοὺς πολλοὺς, εἴτε ἀποτείνεται πρὸς τοὺς ἐκλεκτοὺς εἴτε ὑψώνει τὴν φωνὴν ὅπως λαλήσῃ πρὸς χιλιάδας ἀνθρώπων, εἴτε ἀνέρχεται διστάζων τὴν κλίμακα ἐκείνου, οὕτινος θὰ ζητήσῃ τὴν ψήφον, ρίπτει πάντοτε τὴν ὑπαρξίν του εἰς μηχανὴν συμπίεστικὴν, ὑφίσταται τὴν κρίσιν, τὴν χλεύην, τὴν περιφρόνησιν ἢ τὴν συκοφαντικὴν ἀνθρώπων, οἵτινες ἐξετάζουσι τὴν ἀξίαν του τὴν διαμφοισθητοῦν καὶ δὲν τὴν ἐκτιμῶσιν ! Καὶ ὅμως εἶχεν ἴδει πολλοὺς ἐκ τῶν ὑποψηφίων αὐτῶν τῶν ἀπογοητευμένων, εἰς οὓς ἡ ἀδικία εἶχε προξενήσει καρδιοβόρον λύπην ! Καὶ παρὰ τὰς συμβουλάς των ἀφέθη καὶ αὐτὸς ἐπίσης

χειροπόδαρα δεδεμένοι εἰς ἀγνώστους, εἰς τὸν πρῶτον τυχόντα ὅστις ἠδύνατο νὰ τοῦ ἐπιρρίψῃ κατὰ πρόσωπον ἀτιμόν τινα ὕβριν ! Παρέδωκε εἰς τὴν ἀμέτρητον ἠλιθιότητα τοῦ πλήθους, εἰς τὴν ἀμέτρητον κακὴν πίστιν τὸν ταπεινὸν αὐτοῦ βίον ἐντίμου ἀνδρός ! Καὶ διατί ; Νὰ ἦτο τοῦλάχιστον φιλόδοξος ! Ἄλλ' αὐτὸς μόνον φιλοδοξίαν εἶχε τὴν τῆς ἀναπαύσεως καὶ τῆς ἐργασίας. Τὴν μόνωσιν ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἠγάπα ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ.

— Ἄ, γέρω-ἀνόητε ! μαθητὰ μὲ ἄσπρες τρίχες ! Ἡθελῆς τα καὶ ἔπαθῆς τα. Καὶ μόλα ταῦτα τὸ ἐγνώριζε καλά ὅτι μερικοὶ ἄνθρωποι, οἱ δειλοὶ καὶ οἱ ἀπλοικοὶ ἐπλάσθησαν διὰ νὰ ζοῦν μόνον, ἀδιαφοροῦντες τί φρονεῖ περὶ αὐτῶν ὁ φερμὸς τῶν ἀκρίτων ἀνθρώπων. Ὑποψήφιος ! Νὰ γείνη ὑποψήφιος ὅταν ἐκ φύσεως εἶνε τις εἰλικρινὴς καὶ ὑπερήφανος ! Τί ἀνοησία ! .. Τοῦλάχιστον ἡ περιπέτεια αὐτῆ θὰ τοῦ ἐχρησίμευεν ὅπως ἐπανακάμψῃ εἰς τὴν κατοικίαν του πλέον ἠυχαριστημένος διὰ τὸν ἀθόρυβον βίον του. Προσέκρουσε κατὰ τῆς κακῆς πίστεως καὶ ἴσως διελογίζετο, ἢ κακὴ πίστις ὁμοῦ μετὰ τῆς ἰσχύος, τῆς προσβλητικῆς καὶ κτηνώδους ἰσχύος κυριαρχεῖ ἐπὶ τοῦ κόσμου . . .

Ἄλλ' ὄχι ! Μετὰ τὴν θύελλαν αὐτὸς ἀπέμενεν οἷος ἦτο καὶ πρὸ αὐτῆς, πρὸ τῆς βορβορώδους ἐπαγωγῆς . . . Ἀπέμενεν ὁ ἴδιος !

Ἐπίστευεν εἰς τὰ αὐτὰ πράγματα καὶ ἡ ὀρμητικῶς τρέχουσα ἢ ἡ ἐρπουσα ἀνθρωπότης δὲν ἔβλαπτε τὸ ἰδανικόν του, τὴν πίστιν του.

— Τὸ πᾶν παρέρχεται καὶ αἱ ἀλήθειαι ἀπομένουν, ἢ δικαιοσύνη, ἢ πατρίς. Εἰς τὴν τιμὴν εἰς τὴν δημοκρατικὴν μου πίστιν, ἦν χλευάζουσι οἱ Γκαρούς καὶ οἱ Σαβουρά ὄλων τῶν κομμάτων μένω πιστὸς ὄχι παρὰ τὴν θέλησιν τῶν θεῶν, ἀλλὰ παρὰ τὴν θέλησιν τῶν ἀνθρώπων. Θ' ἀποθάνω ὡς ἐζήσα καὶ ἐν ἀνάγκῃ θ' ἀποθάνω ὑπὲρ ἐκείνου τοῦ ὁποίου μὲ ἔκαμε νὰ ζῆσω, ὑπὲρ τῆς ἀγάπης πρὸς τὴν πατρίδα μου καὶ τὴν ἐλευθερίαν, τὸ προσφιλές ὄνειρον τῆς νεότητός μου, τὸν ἔρωτα τῆς νεαρᾶς καὶ τῆς πρεσβυτικῆς μου ἡλικίας. Εἶμαι ἠλίθιος ἴσως ! Εἶμαι εὐήθης ἀναμφιβόλως. Ἄλλ' ἀπομένω πιστὸς καὶ ἀδιόρθωτος. Ἀπεφάσιστα μόνον οὐδέποτε πλέον νὰ εἰσέλθω εἰς τὸν κυκεῶνα τῆς πολιτικῆς καὶ ν' ἀφίσω νὰ ψαρεύουσι εἰς θολὰ νερά οἱ αἰώνιοι ὑποψήφιοι ἀνά μέσον τῶν αἰωνίων ὑποψηφιοτήτων !

Ναί, ἀλλ' ἐν τοσοῦτῳ ἔπρεπε νὰ κανονίσῃ τὸν μετὰ τοῦ συντάκτου τοῦ Ἐρχέλου λογαριασμὸν του. Εἶχε γράψῃ πρὸς ἕνα παλαιὸν συνάδελφόν του διαμένοντα ἐν τῇ φρουρᾷ τοῦ Μελὲν παρακαλῶν νὰ τοῦ χρησιμεύσῃ ὡς μάρτυς. Ὁ γηραιὸς Φουρνερὲλ ὁ πρῶν λοχίας θὰ ἦτο ὁ ἕτερος μάρτυς. Ἐπρόκειτο νὰ μονομαχήσωσι

χωρίς άλλο τὴν ἐπομένην πρωΐαν. Ἐπειτα ὁ Βερδιέ ἐσκόπει ν' ἀναχωρήσῃ.

Ν' ἀναχωρήσῃ, ἐκτὸς ἂν ἐπληγώνετο. Ἔλα δά! Νὰ πληγῶθῃ! Νὰ πληγῶθῃ; Διατί ὄχι; Αὐτὸ θὰ ἦτο τὸ ἄκρον ἄωτον!.. Νὰ πληγῶθῃ ἀπὸ ἓνα κύριον οἶος ὁ κ. δὲ Ρεβίλ!.. Καὶ ἐντοσοῦτω ἡδύνατο νὰ συμβῇ!.. Ἡδύνατο μάλιστα νὰ φονευθῇ ὁ Βερδιέ ἐκ συμπτώσεως!

(Ἔπεται συνέχεια).

ΡΩΣΣΙΚΟΙ ΜΥΘΟΙ

ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΤΟΛΣΤΟΗ

Ὁ φύλλος καὶ ἡ μυῖγα

Φύλλος καὶ μυῖγα ἀνταμώθηκαν· ὁ φύλλος ἤρχονταν ἀπὸ τὸ χωριὸν καὶ ἡ μυῖγα ἀπὸ τὴν πολιτείαν. Ὁ φύλλος ἐκύτταζε τὴν μυῖγα καὶ δὲν τὴν γινώρισε, τόσο ἦτον ἀδύνατη, μὲ τὴν κοιλίαν πατημένην καὶ μακρὰ μακρὰ τὰ πόδια.

Καὶ ἡ μυῖγα ἔξαφίστηκε ἀπὸ τὴν ὄψιν τοῦ φύλλου ποῦ ἦτον στεγνωμένος καὶ καμπούρης.

— Καλημέρα, τῆς λέει ὁ φύλλος, ἀπὸ ποῦ ἔρχεσαι;

— Ἀπὸ τὴν πολιτείαν, ἀποκρίνεται ἡ μυῖγα.

— Καὶ πῶς ἀδυνάτησες ἔτσι;

— Δὲν καλοπερνᾷ κανεὶς ἐκεῖ.

— Καὶ γιατί;

— Ὁ κόσμος εἶνε πολὺ παστρικός· μπαίνει ἓνα ἀρχοντόσπιτο καὶ λὲς μέσα σου: ἐδῶ θὰ περάσω ζωὴ χαρισάμενη. Μὰ τί τὰ θεῖς; ἅμα ἀποφάνε τ' ἀφεντικά ἐρχονται δύο δούλοι σου τὰ παίρνουν ὅλα, τρῶνε τὰ περισσότερα καὶ ὅ,τι μείνῃ ἔς τὸ τραπέζι, τὸ πλύνουν, τὸ παστρεύουν.

Ἄλλη φορά πᾶς ἔς κανενὸς φτωχοῦ· αὐτὸς δὲν ἔχει δὰ τί νὰ φάῃ καὶ ὁ ἴδιος, μὰ εἶνε πάλι παστρικός, τὸ κάθε τι εἶνε καλοπλυμένο ἔστο σπιτικό του. Ἔτσι κ' ἐγὼ τὸ πῆρα ἀπόφασι νὰ φύγω ἀπ' τὴν πολιτείαν, νὰ πάω πάλι ἔς τὸ χωριὸν ἐκεῖ κ' ἂν δὲν ἔχη κανένας πολλῶν λογίων φαγί, πάντα κἄτι θαῦρη καὶ δὲν εἶνε τόσο μεγάλη πάστρα. Αἶ, καὶ σύ, μπάρμπα, πῶς τὰ περνοῦσες ἐκεῖ;

— ὦ! ἀποκρίθηκε ὁ φύλλος, δὲν εἶνε καλλίτερα ἔς τὸ χωριὸν ἐκεῖ οἱ ἄνθρωποι κοιμοῦνται λίγο καὶ ἀδυνατίζουν· πηδᾶς ἐδῶ πηδᾶς ἐκεῖ ὅλο ἀπάνω ἔς κόκκαλα καὶ δὲν βρῖσκες τί νὰ φᾶς. Κ' ἂν τύχη νὰ συμπῆσης-τίποτε καμμιὰ φορά, εὐθύς σηκώνονται οἱ ἄνθρωποι καὶ πᾶν νὰ ξενυχτήσουν ἐξω ἔς τὰ χωράφια. Ἔτσι κ' ἐγὼ πάω ἔς τὴν πολιτείαν, ἔμπορεῖ νὰ ταῦρω καλλίτερα ἐκεῖ.

— Σῦρε, σῦρε, μπάρμπα· ἀλήθεια ἐκεῖ εἶνε γιὰ σένα· θαῦρης ἄνθρώπους καλοθρεμμένους, ποῦ κοιμοῦνται ὡς τὸ μεσημέρι. Εἶδα μιὰ ἡμέρα ἐ-

ναν φύλλο καὶ εἶχε τόσο χορτάσει ποῦ μόλις μποροῦσε νὰ σεισθῇ.

— Ὡρα καλὴ σου τὸ λοιπόν! εἶπεν ὁ φύλλος, ἐκεῖ θὰ κάνω ἐγὼ τὴν τύχη μου. Πῶς νὰ μὴν καλοπεράσω ἔς τόπο ποῦ εἶνε τόσοι ὑπναράδες;

Καὶ ὁ φύλλος ἐπήδησε κατὰ τὴν πολιτείαν καὶ ἡ μυῖγα πέταξε κατὰ τὸ χωριόν.

Ἡ μοιρασιά τῆς κληρονομιάς.

Ἐνας πατέρας εἶχε δύο γιουοὺς καὶ τοὺς εἶπε:

— Ὅταν πεθάνω νὰ μοιράσετε ἔς τὴν μέση ὅ τι κ' ἂν ἔχω.

Ἄμα πέθανε ὁ πατέρας οἱ γιοὶ ἐμάλλωσαν ἔς τὴν μοιρασιά.

Πῆραν τὸν γείτονά τοὺς νὰ τοὺς ξεδιαλύνη. Αὐτὸς τοὺς ρώτησε:

— Πῶς παράγγειλε ὁ πατέρας σας νὰ κάνετε τὴ μοιρασιά;

— Παράγγειλε ἀπ' ὅ τι κ' ἂν ἔχη νὰ πάρη καθένας μας τὸ μισό.

— Τότε λοιπόν, εἶπεν ὁ γείτονας, ξεσχίστε ἔς τὴν μέση ὅλα τὰ ρῦχα, σπάστε ἔς τὴν μέση ὅλα τὰ τσανάκια, κόψτε ἔς τὴν μέση ὅλο τὸ κοπάδι.

Τὰ δύο ἀδέρφια ἄκουσαν τὴν γνώμη τοῦ γείτονα, καὶ ἔτσι χαλάσανε ὅ τι κ' ἂν εἶχαν, καὶ δὲν τοὺς ἔμεινε πλεῖν τίποτε.

Τὰ πλούτη ποῦ δίνει ὁ θεὸς ἔς τὸν ἄνθρωπο.

Ἐνας ἄνθρωπος βαριεστισμένος μὲ τὴν τύχη του ἔρριχνε ὅλο τὸ φαίξιμο ἔς τὸ θεόν:

— Ὁ θεός, ἔλεγε, ἔς τοὺς ἄλλους δίνει πλοῦτη καὶ ἔς ἐμένα τίποτε, πῶς νὰ προκόψω ἔτσι χωρὶς τίποτε; Ἐνας γέρος ἄκουσε τὰ λόγια αὐτὰ καὶ τοῦ εἶπε:

— Εἶσαι τόσο φτωχὸς ὅσο θαρρεῖς; Ὁ θεός δὲν σοῦχει δώση νειᾶτα καὶ γιερό κορμί;

— Ὅσο γι' αὐτὸ ἔμπορῶ νὰ καμαρώνωμαι ἀλήθεια.

Ὁ γέρος ἔπιασε τότε τὸ δεξιὸν χέρι τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὸν ἀρώτησε:

— Ἡθελες νὰ σοῦ κόψουν τὸ χέρι καὶ νὰ πάρης χίλια ρούβλια;

— Ὅχι νὰ μὴν ἤθελα!

— Καὶ τὸ ἀριστερὸν χέρι;

— Οὔτε.

— Καὶ θὰ ἤθελες νὰ στραβωθῆς γιὰ δέκα χιλιάδες ρούβλια;

— Θεὸς φυλάξοι! δὲν ἔδινα ἓνα μάτι ὅσο καὶ ἂν μ' ἀκριβοπλήρωναν.

— Νὰ λοιπόν τί πλούτη σοῦδωσε ὁ θεός καὶ ὅμως παρκαπονιέσαι ἀκόμη, ἀχάριστε!